

aliquo determinato situ, quod repugnat hypothesi de creatione aeterna, et petit principium, nam hoc esset probandum. Unde respondent distinguendo propositionem assumptam, quod coelum debuit creari in determinato situ. Nam vel hoc intelligitur de primo puncto creationis, et sic negatur assumptum, quia non datur tale punctum primum, et consequenter nec determinatum situm admittere necesse est. Vel illud intelligitur de productione coeli absoluta, et sic aiunt productum esse in determinato situ continuata creatione, et secundum illam in quovis situ fuisse productum. Hæc autem responsio non solum non satisficit, verum etiam satis concipi non potest. Et imprimis falsum est, nos supponere in arguento coelum esse productum per primum sui esse: solum enim supponimus debuisse produci per aeternam productionem indivisibilem, et quæ sit tota simul, et hanc dicimus debuisse necessario in ipsa aeternitate terminari ad coelum in determinato situ creatum, et ad definitum ubi, cum ipsa substantia coeli, et ex vi ejusdem actionis concreatum. Quia hoc est de ratione omnis physicæ actionis ad extra: illa autem creatio licet esset aeterna: physica et realis ac singularis esset. Et hinc inferimus illum situm debuisse necessario esse primum in tali corpore, non quidem primum per modum primi instantis, seu per existentiam in primo instanti essendi, sed primum per coexistentiam aeternam, et per negationem prioris, quia et determinatus esse debuit, et ante illum nullus aliis situs praecedere potuit. Ex quo tandem concludimus illum situm necessario debuisse immutatum permanere per aeternitatem, et infinitam aliquam durationem imaginabilem, seu possibilem ac proinde motum necessario debuisse in tempore incipere. Unde parum refert, quod illa creatio sit etiam conservatio aeterna, quia siue esset creatio et conservatio aeternæ substantiæ, ita esset concreatio et conservatio aeterni situs, quod repugnat aeternitati motus.

17. *Probatur secundo pars praedicta.* — Secundo explicatur amplius vis hujus rationis, quia conservatio substantiæ coeli, quæ non est nisi continuata creatio, distincta actio est a motione locali coeli, ut est per se notum, tum quia talis motio non sequitur ex vi talis creationis, vel conservationis, tum etiam, quia sunt a distinctis proximis agentibus; nam conservatio est immediate a solo Deo, sicut creationis motus autem localis est immediate ab intelligentia creata, et a Deo tantum ut concur-

rente cum illa, ut supponimus, et motum sic factum putavit Aristoteles, fuisse aeternum, et dicti auctores putant fuisse possibilem. Contrarium vero probamus ex eo, quod dum res creatur sive in tempore, sive in aeternitate, necessario habet determinatum situm proxime concreatum ab illo solo, a quo res creatur, et per illius intentionem, et voluntatem tales determinationes habentem, neque aliter intelligi potest determinata voluntas creandi a liquid practice et efficaciter seu executive: ergo situs ille aeternus, quem coelum habuit concreatum a Deo, non potuit dari ab Angelo per motum localem: ergo multo minus potuit auferri per motum aeternum, quia quidquid concreatur cum re ab aeterno creata, aeternum est, et consequenter per aeternitatem et durationem aliquam infinitam permanere debet, ut satis declaratum et probatum est.

18. *Probatur tertio.* — Tertio argumentor in hunc modum, quia proprius motus localis supponit mobile existens in aliquo loco non tantum ordine nature, sed etiam ordine realis existentiae in aliqua duratione indivisibili, et ita tota simul, sive illa sit instans, sive aeternitas. Ergo repugnat motum localem esse aequa aeternum ac ipsum mobile, et consequenter absolute et simpliciter repugnat esse aeternum. Antecedens notum est in Philosophia, quia motus localis proprius non est transitus a non esse in loco ad esse in loco, sed est transitus ab uno esse in loco ad aliud esse locale, seu ab uno ubi ad alind. Et hac ratione primus locus, in quo Angelus extitit, non potuit esse per motum localem, nec per voluntatem ipsius Angeli, sed necessario debuit esse per creationem, seu concreationem, et per voluntatem creantis Angelum, ut in superiori tractatu, libro quarto, capite undecimo, numero undecimo, probatum est. Et est verum, sive cogitur Angelus in tempore productus, sive ex aeternitate. Et similiter coelum creatum in tempore non potuit incipere moveri ab Angelo, nisi prius saltem per instans existeret in tali loco determinato, quem sibi concreatum a suo creatore haberet: ergo similiter si coelum esset ab aeterno creatum, priusquam moveretur habere debuisse certum solum sibi concreatum, et a solo creatore datum: illud autem prius non potuit esse locum transitorium instans, sed indivisibilis aeternitas, in qua supponitur tale corpus creatum: ergo non potuit tale corpus localiter moveri ex eadem aeternitate.

19. *Probatur quarto ex comparatione loca-*

tionis rectæ. — Tandem declaratur hoc ex comparatione ad alios motus. Et imprimis omnes fatentur motum localem rectum non potuisse esse aeternum. Illa autem repugnantia non potuit oriri ex defectu spatii, nam imaginaria spatia infinita sunt, et ex hac parte non repugnat motum rectum esse infinitum, seu in infinitum durare. Unde si Deus volisset totum hunc mundum loco movere extra totum locum, seu spatium adæquatum ejus, sine dubio posset id facere, sicut posset alium mundum extra istum creare, et corpus per vacuum movere. Et eadem ratione posset motum illum totius mundi per infinitam successionem continuare, sicut posset alium, et alium mundum aequalē, vel majorem in infinitum producere: ergo ex parte spatii, seu capacitatris non repugnabat motum rectum esse aeternum. Nec etiam repugnaret ex eo, quod per motum rectum deseritur totus locus, per circularem vero non nisi secundum partes; nam si aliunde ex parte spatii est capacitas ad occupationem novi loci totalis, et desertionem totius loci prioris, impertinens est illa differentia ad inferendam repugnantiam in uno motu potius quam in alio. Ratio ergo repugnantiae in motu recto solum est, quia corpus mobile motu recto necessario supponi debet praæexistens in aliquo certo loco, et consequenter si tale corpus est aeternum, aliquem aeternum locum concreatum habuit, quem in eadem aeternitate amittere non potuit, ac proinde cum per motum localem priorem locum amittat, non potuit ab aeterno, sed in tempore ita moveri. Quod aequo procedit in motu circulari, quia licet non fit a toto loco respectu mobilis, fit per amissionem totius situs, et per mutationem uniuscujusque partis, aut astri, ut Solis, lunæ, et similiū a toto loco suo, et ita est eadem ratio.

20. *Item ex comparatione alterationis.* — Idem videri potest in motu intensionis, seu alterationis: nam si homo ab aeterno crearetur sine gratia concreata, non posset illam recipere nisi post infinitam durationem, ac proinde in tempore: vel si cum natura reciperet gratiam quasi concretam, non posset illam nisi in aliquo determinato gradu recipere, quia oppositum repugnat actioni physicæ singulari: talis autem gratia non posset deinceps intendi successiva per totam aeternitatem, non solum quia fieret infinite intensa (nam hoc, consequenter loquendo, non repugnaret, cum latitudo intensiva gratiæ definita non sit) sed solum, quia res facta in aeternitate in certo gradu, in eo necessario per aeternitatem manet sine dimi-

22. *Quartum pronuntiatum, seu assertio quinta*

nutione, vel augmentatione: eadem vero ratio est de situ determinato secundum singulas partes, ut declaratum est. Denique Angelus ab aeterno productus cum aliqua cogitatione coexistente simul suæ creationi, non posset illam intendere, vel mutare, aut omittere, et ad aliam transire, nisi post infinitam durationem, solum quia res concreata cum re aeterna est etiam aeterna, ac proinde per infinitam durationem necessario permanens immutabilis. Idem ergo est de situ concreato ipsi celo. Ex quo evidenter concluditur non posse motum localem in corpore ab aeterno creato esse aeternum. Quoad has ergo duas partes evidenter probatur mundum non esse aeternum.

21. *Tertium pronuntiatum, seu assertio quarta in ordine.* — Dico ergo tertio. Non potest evidenter et absolute demonstrari nullam rem mundi sive spiritualem, sive corpoream, sive corruptibilem, sive incorruptibilem esse aeternam. Hoc late tractavi in dicta disputatione vigesima Metaphysicæ, sectione ultima, ostendendo non repugnare res permanentes ab aeterno creari, et per aeternitatem conservari sine ulla mutatione, quamdiu Deus illas ita conservare voluerit: quia de ratione creationis non est, ut nihil, seu non esse rei duratione precedat creationem, sed satis est, quod præcedat naturæ ordine, quia res de se non habet esse, et nihil esset, nisi ab alio reciperet esse.

Quam sententiam bene etiam descendit Vasquez, dicta disputat. 177, 1 part., cap. 3, et Daniel Malonius, in 2, dist. 1, disputaf. 7, in 2 et 3 assertione. Dicit autem ille cum Durando res permanentes corruptibles naturæ sua relictas non potuisse ab aeterno produci. Ego vero licet rem ab eo intentam veram esse censem, nimirum rem corruptibilem, si creare-

tur ab aeterno, necessario debuisse immunem a corruptione per aeternitatem quamdam conservari, quod videtur a natura rei corruptibilis alienum: licet (inquam) hoc verum sit absolute loquendo, nihilominus ex suppositione, quod res corruptibilis sit creata ab aeterno, necessario sequitur, ut corrumpi non possit per aliquam durationem infinitam, imo neque annihilari, quia repugnat rationi aeternitatis omnis talis mutatio, ut probatum est. Quamvis illa duratio non habeat certum imaginarium terminum a parte post, sed voluntate divina determinandum sit, ut ibi declaravi, et ideo censui, non esse necessariam illam limitationem, seu conditionem, quia in ipsam conditione aeternitatis intrinsece includitur.

in ordine, tripartita. — Probatur prima pars. — Probatur pars secunda. — Probatur tertia pars. — Unde dico quarto. Licet non possit absolute demonstrari omnes res creatas in tempore, et non ab æterno factas esse; nihilominus efficaciter ostendi potest, hoc et convenientius esset ex parte ipsius Dei, et magis consentaneum naturis creatarum rerum, et secundum extrinseca testimonia, vel indicia credibilia. Prima pars probatur, tum quia res creatæ in tempore evidentius ostendunt dependentiam a supremo ente per essentiam, et indigentiam influxus ejus, ut existere valeant, quam si ab æterno semper fuissent: tum etiam, quia hoc modo manifestatur apertius Deum non ex necessitate naturæ, sed libere, mundum et omnes res ejus produxisse: tum præterea, quia ita clarius constat, Deum non propter suum commodum, sed propter solam voluntatem beneficiandi aliis res procreasse. Cum enim Deus ab æterno statum sibi sufficientem et summe felicem, ac beatum habuerit sine creaturis, plane ostenditur, illis propter se non indiguisse, sed ex sola bonitate sua illis se, quando voluit, communicasse. Ergo ex parte Dei fuit hic modus creationis convenientior. Deinde ex parte creaturarum res clara est, quia omnis creata substantia vel est corruptibilis, aut saltem mutabilis, vel secundum locum, vel secundum aliquam qualitatem, et passionem saltem perfectivam, seu per actum immanenter: nec est consentaneum naturæ ejus, ut pro infinita duratione in eodem statu permaneat. Sed status æternitatis necessario secum affert hanc immobilitatem, ut declaravi: non est ergo a parte ante consentaneum naturis creatis æternas esse. Dico autem *a parte ante*, quia a parte post non ita repugnat, quia infinitas durationis in posterum nunquam actu completur, sicut a parte ante necessario esset asserendum posita æterna creatione. Pro tertia vero parte de credibilitate ex signis, vel testimoniis externis, præter testimonia fidei nostræ, induci possunt testimonia philosophorum ante Aristotelem, nam, ipso etiam teste lib. 1, de Cœlo, text. 102: *Omnes mundum generant*, imo hic videtur fuisse communis fere consensus gentium, etiam infidelium. Item historiae omnes tam divinæ, quam humanæ juvant, quia in eis ad summum inveniuntur vestigia antiquitatis mundi quinque, aut sex millium annorum, nam historia Moysis hanc antiquitatem non transcendit, et tamen creditur esse antiquior omni humana historia, ut Josephus, l. 1, contra Appionem, a principio, eleganter ostendat, cuius sententiam Patres confirmat. Clemens Alexandrinus, lib. 1 Stromat., Justinus, Apolog. 2, pro Christianis, versus finem, Tertullianus, in Apolog., capite 19, Eusebius, in Proœm. ad Chron., et lib. 10, de Præparat. Evang., c. 3, et Augustinus, lib. 18, de Civit., cap. 8 et 37.

23. *An verba Genesis.* — In Principio creavit, etc., probent mundi creationem temporalem. — *Partis negantis ratio.* — Unum vero superest theologicum dubium hujus loci proprium, videlicet, an veritas de mundi creatione temporali, et non æterna sufficienter probetur ex illis verbis, Genes. 1; *In principio creavit Deus cœlum et terram.* Quod dubium de mundo visibili nunc tractamus, nam de Angelis, et supra in suo loco dictum est, et nunc an illorum creatio sub illis verbis comprehendatur, nondum discussimus. Ratio autem dubitandi est, quia ex loco habere plures sensus, et expositiones, nihil certi probari potest: sed ille locus est hujusmodi: ergo. Major videtur nota, quia si in alio sensu verba illa verificari possunt sufficienter, alium efficaciter, et de fide comprobare non possunt. Minor etiam constat ex variis sanctorum expositionibus, et ex ambiguitate illarum vocum in principio, utraque enim multiplicis significationis est. Nam particula *in*, licet frequenter sit designativa temporis, aut loci, juxta propriissimam Latinam significationem, tam in Scriptura sæpe ponitur pro particula *per*, ut ad Hebr. 1: *Novissime locutus est nolis in Filio*, id est, per Filium, et Psalm. 42: *Fiat pax in virtute tua*, etc. Aliquando aequivalat dictio *cum*, ut Osee 4: *Lugebit terra, et infirmabitur omnis, qui habitat in ea, in bestia agri*, id est, cum bestia, et 2, Petr. 1: *Ministrare in fide vestra virtutem, in virtute autem scientiam*, etc., Psalm. 2: *Servite Domino in timore, et exultate ei cum tremore.* Similiter etiam vox *principium*, significare quidem potest temporis initium, tamen etiam significare potest primam inter res creatas, illam scilicet ante quam non est alia producta, sicut fundamentum dici potest principium domus: item principium dicitur, quod in origine, seu productione activa est prius, et ita Pater inter divinas personas dicitur principium, et fons illarum, et Filius dicitur principium Spiritus sancti, et similiter Verbum divinum dicitur principium creaturarum, *quia omnia per ipsum facta sunt*, Joann. 1, et cap. 8, interrogatus Christus: *Tu quis es?* respondit. *Principium, qui et loquor vobis.* Aliter juxta proprietatem vocis Hebraicæ illi dictio *principio correspondens*, dicitur, nomine principii significari aliquando principem, et ducem, et caput, vel summam totius rei.

veluti fundamenta cæterarum rerum, nam in eadem æternitate id habere potuissent.

26. *Pars affirmans de fide est.* — Probatur.

— Nihilominus dicendum est, hoc testimonio efficaciter, et de Fide probari mundum non ab æterno, sed in tempore, vel cum tempore, seu in initio temporis, vel instantis, aut alicuius creatæ durationis fuisse creatum. Probatur primo, quia verba ipsa simpliciter, et sine ulla vi, aut proprietate intellecta hunc sensum præ se ferunt, et ideo nullo modo excludendus est. Præsertim, quia cum sermo ille sit historicus, in omni proprietate ac simplicitate sermonis verba ejus accipi debent. Secundo, quia illud principium assignat Moyses tanquam initium tam illorum sex dierum, in quibus completa est mundi institutio, quam totius temporis subsequentis. Unde optime colligit Basilius, dicta homil. 1, ex illo testimonio convinci, non fuisse plures annos durationis temporis, seu mundi, quam possint usque ad illud principium suppulari. Tertio, quia in cap. *Firmiter*, de Summa Trinitate, definit Concilium Lateranense Deum sua omnipotenti virtute ab initio temporis condidisse mundum, in quo tacite exponit verba Moysi de initio temporis, et ita ibi esse definitum hunc sensum conspirant omnes Patres; nam licet alios adjungant, hunc tanquam proprium et primarium, et fundamentale supponunt, ut videre licet in Hieronymo, Ambrosio et Basilio, locis citatis, et Chrysostomo, homil. 2, in Genes., Athanasio, in illa verba: *Omnia mihi tradita sunt a Patre meo*, Tertulliano, advers. Hermogen., cap. 19, et sequentibus, Cyrillo, libro quinto Thesauri, cap. 6, et consentit Augustinus, dicens: *Porro si litteræ sacre, maximeque veraces ita dicunt, in principio fecisse Deum cœlum et terram, ut nihil antea fecisse intelligatur, quia hoc potius fecisse diceretur, si quid fecisset ante cetera cuncta, quæ fecit, procul dubio non est mundus factus in tempore, sed cum tempore.* Et hanc expositionem inter alias ponit, lib. 1 Genes. ad litter., c. 1, et in Imperfect. super Genes., c. 3, et Basilius, homil. 1, Exaemer., dicens: *Ad hanc deprehendes cœlum et terram, quasi fundamenta quædam, et bases fulcrales universi prius facta fuisse, et perstructa.* Et similiter loquitur Ambrosius, lib. 1, cap. 4, Eucherius, lib. 1, in Genes., cap. 1. Omitto alias expositiones, tum quia minus probabiles sunt: tum etiam, quia haec sufficere videntur ad hujus testimonii vim eludendam contra mundi æternitatem. Quia etsi mundus ab æterno creatus esset, factus fuisse in principio, id est, in Verbo, sapientia, vel Filio, et inter omnia creata prima essent cœlum et terra, ita ut ante illa nihil creasset Deus, sed illa essent

illarum incepisse, cum antea non fuisset, et ita simul tradit principium ipsius creationis et rerum, a quibus mundus incepit. Altera vero expositio licet rejicienda non sit, maxime propter Patrum auctoritatem, vel est addita allegorice, ut quidam loquuntur, vel secundum sensum litteralem reconditum, et ab Spiritu sancto intentum, non tamen ad verborum contextum, et historiae veritatem necessarium.

CAPUT III.

AN CŒLUM ÆTHEREUM IN PRINCPIO TEMPORIS
CREATUM FUERIT.

1. *Pro hac quæstione suppositio prima.* — *Secunda suppositio.* — *Tertia suppositio.* — Hac tenus explicuimus, quando, quomodo, et a quo mundus hic visibilis creatus fuerit, et consequenter verba illa, *In principio creavit Deus ex opere, nunc de rebus ipsis per hanc propriam creationem productis dicendum superest, et consequenter sententia verba, cœlum et terram, exponemus. Unde supponimus, nomine principii nos semper intelligere illud primum instans, in quo mundus per propriam et rigorosam creationem factus est, priusque de celo, postea de terra dicemus. Deinde supponimus cœlum illud fuisse corpus quantum ex se sensibile, et locum corporalem replens; nam licet Augustinus interdum de solis Angelis id interpretari videatur, ut infra videbimus, certissimum nihilominus est, non esse excludendum verum et corporale cœlum; quia hæc est propria significatio vocis, et non est admittenda impropietas, ac metaphora in ingressu historica narrationis sine cogente necessitate, quæ nulla hic est, nec auctoritas; quin potius cum Ecclesia in symbolis fidei unum creatorem cœli et terræ confitetur, ita plane cœli nomen interpretari videtur. Idemque argumentum ex capite *Firmiter* desumitur, et ex Patribus statim ostendetur. Suppono denique triplex esse cœlum ex modo loquendi Scripturæ et Patrum, scilicet, empyreum, æthereum et aereum: empyreum vocatur supremum omnium cœlorum, quod est veluti per antonomasiæ sedes Dei, et proprius locus beatorum; aereum notum est; sub æthereo ergo omnia corpora simplicia inter cœlum empyreum et elementum aeris contenta comprehendimus, de quibus primo tractamus, quia empyreum minus notum est; et aer juxta*

communem et philosophicum morem non tam proprie cœlum nominatur.

2. *Jam suadetur pars negans quæstionis.* — *Confirmatur.* — Ratio ergo dubitandi est, quia unum, vel præcipuum ex his cœlis est firmamentum, in quo fixæ stellæ insunt: sed firmamentum non fuit creatum in primo instanti creationis mundi: ergo nec cœlum æthereum, neque aliquod ex cœteris in dicto spatio contentis. Major nota est ex usu theologorum cum D. Thoma, 1 p., q. 68, art. 1, et sequentibus, et potest sumi ex illo Daniel 12: *Qui docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti et qui ad justitiam erudiunt multos quasi stellæ in perpetuas æternitates.* Minor autem probatur, quia paulo post in eodem cap. 1, Genes., dicitur firmamentum die secundo factum. Consequentia denique probatur, tum quia eadem ratio est de cœteris cœlis illius ordinis, quæ de celo stellato, cum sit illud spatium interjectum inter cœlum empyreum, aut crystallinum, seu primum mobile, et supremum planetarum, non debuit vacuum in eo instanti relinqui; neque etiam debuit aliquo corruptibili corpore postea inde ejiciendo, vel in aliud transmutando repleri, cum vicina corpora superius et inferius essent incorruptilia. Ergo melius consequenter dicitur nullum cœlum æthereum tunc fuisse creatum, sed illud totum spatium, quod hi cœli replent, tunc vel aere, vel materia informi, vel imperfecte formata plenum fuisse, donec cœli fuere formati; et hoc confirmatur, quia legimus solem, lunam et stellas quarto die fuisse facta: eadem est autem ratio totius, et partis: ergo omnes isti cœli non primo instanti creati, sed postea successively facti sunt.

3. *Opinio quædam resertur, et paulatim inferius enodanda remittitur.* — Potest imprimis hoc loco referri opinio dicens, nomine cœli non significari determinata corpora, sed summatis sub illis vocibus comprehendi omnes res universi. Sed hæc sententia non est modo tractanda, quia potest et verum, et falsum sensum habere, et ideo in discursu hujus libri paulatim enodabitur, et in fine illius vera resolutio concludetur; utcumque vero intelligatur, negari non potest, quin per illas voces corpora diversa, seu partes distinctæ universi significantur. Hoc enim et verborum distinctio, et propria uniuscujusque significatio convincit. Ideoque, ita sunt semper communis sensu Ecclesiæ et Patrum intellecta; et ideo prius videndum est, quid per se et proprie illius nominibus significatum sit, et consequenter di-

CAP. III. AN CŒLUM ÆTHEREUM IN PRINCPIO TEMPORIS, ETC.

19

cemus, an aliæ res sint sub illis primis significatis comprehensæ, et quæ illæ sint, et quæ ratione sub hac vel illa indicari intelligentur.

4. *Altera opinio nomine cœli intelligit empyreum.* — Igitur in præsenti puncto propter rationem factam dixerunt aliqui in eo instanti non fuisse creatum cœlum æthereum, de quo nunc loquimur, sed nomine cœli solum empyreum significari. Hæc fuit sententia Bedæ, in principio Exaemon, quod etiam Junilio tribuitur, et ibi allegatur Hieronymus, de cuius sententia infra dicemus. Citatur etiam pro hac sententia Damascenus, libro primo, capite sexto, ait enim: *In universitatibus hujus procreatione cœlum illud conditum fuisse, quod ii, qui apud exteriores sapientia laude floruerunt, Mosi dogmata sibi vendicantes, orbem syderum expertem vocant.* Sed hæc verba optime de primo mobili, seu celo crystallino intelliguntur; et in eis Damascenus cœteros cœlos non excludit. Imo illi celo statim subjungit firmamentum, de quo et de aliis cœlis varias opiniones refert, et concludit: *Cœterum quoquo modo hæc se habeant, omnia certe divino iussu facta ac stabilita sunt, divinamque voluntatem, atque consilium pro fundamento habent.* In quo loquendi modo potius significat cœlos creatos esse simul quam successive, licet neutrum expresse declarat. Magis indicant hanc sententiam Basilii, homilia tercia Exaemon, ponens firmamentum factum quoad substantiam secundo die, et ab elementis distinctum, licet sentiat ex eorum materia fuisse productum. Item Origenes, homilia prima in Genes., cœlum a principio factum a firmamento distinguit, et sedem Dei appellat. Item Anselmus, lib. 1, de Imagin. mundi, cap. 28, et Hugo Victorinus, in Sum. senten., tract. 2, c. 4, in fin., et Glossa ordinaria Strabonis, et Abulensis, Gen. 1, et ex scholasticis Bonaventura, in 2, dist. 12, in primo dubio litterali. Pluresque alios antiquos et modernos auctores refert pro hac sententia Pererii, lib. 1, in Genes., circa illa verba, *cœlum et terram.* Hanc vero sententiam ex modernis theologis aeriter defendit Molina, in tract. de Operæ sex dierum, disp. 2, et Salmeron 2, Petr. 3, disp. 4.

5. *Auctoris assertio communis.* — Nihilominus dicendum est, in illo principio mundi, seu primo instanti creationis ejus creata esse omnia cœlestia corpora mobilia a primo mobili usque ad ultimam lunæ sphærām inclusive. In assertione non excludo cœlum empyreum, nec in ea parte præcedenti sententiae contradico, sed illam in caput sequens tractandam relin-

quo: tantum ergo assero reliquos cœlos tunc esse creatos, sive illud aliud sit, sive non sit. Sic ergo assertio communis est inter scolasticos, in 2, distinc. 12, quos paulo post referens; et præsertim sumitur ex divo Thoma, 1 part., quæst. 66, art. 4, juncto alio, art. 1, quæst. 68, et paulo post auctoritate Patrum comprobabitur. Ratione igitur probatur; quia verba Scripturæ huic assertioni non repugnant, imo illis est valde consentanea, et alioqui est valde conformis rationi naturali; ergo. Major per se patet ex propria significatione nominis *cœli*, et statim in numero septimo magis declarabitur. Probatur ergo minor primo, quia nihil factum est a Deo per propriam et rigorosam creationem, nisi in illo primo instanti: quidquid enim postea factum est, ex materia præjacente formatum est, ut omnes fatentur, et ex discursu totius fabricationis mundi aperie constabit; sed cœlum æthereum quoad omnia dicta corpora cœlestia, non est producibile natura sua, nisi per creationem: ergo in illo primo instanti factum est. Consequentia est nota, quia non est credibile Deum in prima creatione rerum aliter creasse cœlum, quam natura ejus postulebat, vel quam sit naturæ illius consentaneum: id enim neque ad manifestandam divinam sapientiam, neque omnipotentiam pertinebat, utraque enim magis ostendebatur subito, et uno momento, ac imperio, nobilissima corpora, nobilissimo etiam modo, prout natura illorum postulabat, ex nihilo creando; neque alius modus productionis cœlorum in Scriptura fundamentum, aut vestigium habet. Probatur ergo minor, quia cœlum est corpus natura sua incorruptibile et inalterabile: ergo etiam est in generabile natura sua ex præjacente materia, ac subinde natura sua postulat per creationem produci.

6. *Cœlorum incorruptibilitas multipliciter suadetur.* — Assumptio de cœli incorruptibilitate intrinseca non potest quidem aut demonstratione convinci, aut ex Scriptura efficaciter probari. Nihilominus est aperta sententia Dionysii, cap. 4, de Divin. Nominibus, in prima ejus parte, quam scholastici et philosophi tam gentiles, quam Christiani communiter magis probant. Et quidem si rationem spectemus, est multo verisimilior, tum quia cœli facti sunt, ut perpetuo durent sine ulla transmutatione etiam partiali, diminutione, vel augmento, quæ proprietates melius quadrant cum substantia natura sua incorruptibili, tum etiam quia facti sunt, ut per ipsorum continuam influentiam uniformiter difformem inferiora om-